

Оперативци држава попут САД, Русије или Израела често убијају непријатеље у иностранству.

Тај метод је, макар у Европи, деловао као реликт Хладног рата – али се сада поново враћа, пише за ДВ историчар Кристофер Неринг.

Почетком године су амерички дронави убили иранског генерала Сулејманија. Крајем прошле године је у Берлину убијен чеченски емигрант Зелимхан Кангозвили – наводно га је убио агент руске тајне службе. Крајем 2016 је саудијска тајна служба у Истанбулу убила новинара Џамала Кашогија.

И Европу је сустигао застрашујући талас убистава која су починиле тајне службе. Крај се не назире.

"Извесније је да ће бити више таквих убистава иза којих су тајне службе", предвидео је Герхард Шиндлер, бивши шеф немачке тајне службе за иностранство БНД, на једној дискусији у Немачком музеју шпијунаже у Берлину.

Разлог је распад међународног поретка. Велесиле САД, Русија и Кина конкуришу с регионалним силама у успону као што су Иран или Саудијска Арабија. Тон је све оштрији, а средства бруталнија.

"Постојећи механизми за мирно решавање сукоба све чешће заказују и постоји реална опасност да ће тајна убиства постати нормална појава", упозорава демохришћански посланик Патрик Зенсбург.

Јасно је да државе већ дуго практикују циљана убиства. Русија, Израел или САД су у последњих 30 година редовно посезали за тим средством. Но у Европи је након окончања Хладног рата дуго било мирно. Чини се да је то раздобље прошло.

Тајна убиства и напади имају различите позадине: операције као што је америчка против иранског генерала или акције израелске тајне службе против Хамаса и Хезболаха циљају војне непријатеље. Циљ је наводно спречавање будућих напада, без ризика од рата.

Често умиру невини

Потпуно другачији начин убијања су напади из одмазде. Ту се, рецимо, убрајају убиства Зелимкана Кангошвилија и Џамала Кашогија, напад на бившег двоструког агента Сергеја Скрипаља у Енглеској или израелски атентати на нацистичке злочинце. Намера је да се тиме казни за конкретне радње, ућуткају критичари и свету упути симболично упозорење.

Дакле, ко су потенцијалне жртве таквих напада? Реч је о малом кругу особа: војни непријатељи, политички дисиденти и бивши припадници тајних служби који су променили страну.

Ту постоји проблем: "циљано убиство" звучи прецизно, али у стварности не умиру само планиране жртве, него и они који с тим немају никакве везе.

Тако је један енглески брачни пар случајно пронашао отров намењен руском агенту Скрипаљу - и умро. У Норвешкој је израелска тајна служба забуном убила случајног пролазника уместо једног исламисте. А и генерал Сулејмани није био једина жртва - погинуле су и особе које су се нашле на месту напада. Никада није могуће искључити колатералну штету.

И која је поука из свега тога? У државама попут Немачке, у којима нема смртне казне, посебно је велико морално згражавање над таквим операцијама. И Уједињене нације редовно осуђују циљана убиства. Тако су поступили и у случају Сулејманија и Кашогија.

САД, Израел и Русија имају другачије правно схватање према којем су убиства у иностранству допуштена у циљу обране од тероризма. А баш те земље се стално негде у свету налазе у војним сукобима који тобоже угрожавају њихову сигурност.

У Немачкој је ситуација још увек релативно мирна. Већина „циљаних убистава“ догађа се у кризним регионима попут Блиског истока, Авганистана или Украјине. Но глобализација, миграције и нови сукоб Запада и Русије све су ближе немачким границама.

Убиство Зелимкана Кангошвилија или отмица вијетнамског функционера Трина Тана 2017. у Берлину предзнаци су неугодних времена.

(Дојче веле)